

Is een ramp een ramp?

De dominante constructie van de publieke ruimte door skaters uitgedaagd

J. De Welten, S. De Visscher, B. Vanobbergen

This article explores a pedagogical perspective on skateboarding. A pedagogical view, in our approach, includes a critical reflection on the effects of (spatial) interventions on the processes of learning and socialisation that already take place in children's everyday life. In relation to spatial segregation, this implies the question how the spatial exclusion of children into well-defined and well-organised islands impacts upon their individual, social and cultural developmental opportunities. Young peoples own perceptions about these adult constructions of pedagogical spaces are a first step in the construction of such an understanding. To this end, over a period of four months, a participatory observation study was carried out among a group of young skateboarders. Our research shows that skateboarders relate to public space in very diverse ways and, depending on these patterns, attribute greater weight and importance to some criteria over others. In this, we will distinguish between park skaters, street skaters en square skaters. An important implication of this distinction seems that a policy that is mainly focused on creating skate parks at the edge of the city does not sufficiently meet the needs of all groups of skateboarders. Moreover, through the implicit acceptance of spatial segregation as a basis for the policy, some groups of skateboarders are being marginalised and excluded rather than supported by these interventions. The question turns up whether every ramp is a disaster.

J. De Welten, oud-student Pedagogiek aan de Universiteit Gent.

S. De Visscher is als wetenschappelijk medewerker verbonden aan de Universiteit Gent (vakgroep Sociale Agogiek).

B. Vanobbergen is als medewerker verbonden aan de Universiteit Gent (vakgroep Pedagogiek).
Correspondentie adres: B. Vanobbergen, Universiteit Gent, vakgroep Pedagogiek, Henri Dunantlaan 1, 9000 Gent, België, e-mail: Bruno.Vanobbergen@UGent.be

Skaters en skatecultuur vormen een belangrijk onderwerp van wetenschappelijk onderzoek. De verschillende disciplines die zich over de skatecultuur buigen, getuigen daarbij van een sterke diversiteit op het vlak van onderzoeksperspectief en onderzoeksthema's. Zo is er bijvoorbeeld nogal wat onderzoek in de medische wereld naar de aard van blessures die skaters kunnen oplopen en hoe deze blessures kunnen verholpen worden (Knox, Comstock, McGeehan & Smith, 2006; Macdonald, McGlone, Exton & Perry, 2006). Een compleet andere invalshoek vinden we in architecturaal onderzoek naar onder meer de vormgeving van skateparken (Zell, 2006). In deze bijdrage staat de pedagogische blik op de skatecultuur centraal. De pedagogische invalshoek doorkruist in deze het sociaal geografisch perspectief. Het dragend concept van deze doorsnede is ruimtelijke segregatie. Heel wat beleids-interventies naar skaters toe bestaan uit de constructie van aparte skateterreinen, doorgaans aan de rand van stadscentra. Hoewel deze interventies als goed bedoelde vormen van ondersteuning van de skatecultuur zijn opgezet, dienen ze tevens vanuit de ontwikkeling naar een ruimtelijke segregatie van kinderen en jongeren begrepen te worden. Ruimtelijke segregatie als pedagogische ontwikkeling kan daarbij niet enkel begrepen worden als een scheiding van verschillende leeftijdsgroepen, maar ook als een scheiding van verschillende gebruikersgroepen en van verschillende functies in de publieke ruimte, en maakt als dusdanig deel uit van een ruimere sociale politiek. We werken deze idee in het eerste deel van deze bijdrage verder uit. Dit eerste deel vormt tegelijkertijd het vertrekpunt voor het problematiseren van de segregerende beleidspraktijken in relatie tot skaters en skatecultuur. Skaten is meer dan een sportieve activiteit waarvoor uitdagende infrastructuur moet gecreëerd worden. Skaten is ook en vooral een sociale en culturele activiteit die sterk voortbouwt op de ontmoetingswaarde van publieke ruimtes. De centrale these van deze bijdrage zullen wij illustreren en argumenteren op basis van een interpretatief-ecologisch onderzoek uitgevoerd bij een groep jongeren die deel uitmaken van de Kortrijkse skatescene¹. De keuze voor Kortrijk komt voort uit het vernieuwend en sterk institutioneel uitgebouwd karakter van het lokale skatebeleid, wat maakt dat dit skatebeleid vaak als *example of good practice* naar voren geschoven wordt. Het tweede deel van deze bijdrage licht de onderzoekscontext verder toe en focust vervolgens op de belangrijkste onderzoeksresultaten. De rode draad doorheen dit onderzoek vormt de vraag naar hoe skatende jongeren in Kortrijk de dominante status van de publieke ruimte in vraag stellen door hun feitelijke aanwezigheid hierin.

Een skatebeleid voor iedereen?

In de inleiding gaven we reeds aan hoe ruimtelijke segregatie in de maatschappelijke en wetenschappelijke discussie over skatecultuur een belangrijk theoretisch concept vormt. Onderstaand werken we dit concept verder uit. In tweede instantie besteden we in het theoretisch luik van deze bijdrage aandacht aan Woolley's stelling dat bepaalde vormen van een skatebeleid jongeren op meer-

dere manieren kunnen uitsluiten. Woolley (2003) onderscheidt daarbij twee vormen van ruimtelijke uitsluiting van skaters: uitsluiting door angst en uitsluiting via regelgeving.

Ruimtelijke segregatie en insularisatie

In Kortrijk zijn momenteel drie grote skate-infrastructuren: De Warande, De Overzetweg Marke (Luxaplast) en de Skatebowl in het Albertpark. Daarnaast zijn in de landelijke gebieden rond Kortrijk vier kleinere skateruimten ingepland. Het lokale skatebeleid kenmerkt zich door twee belangrijke – en samenhangende – peilers: (1) het ontwerpen van aantrekkelijke skateparken onder professionele begeleiding van skatestewards en (2) het verscherpen van de regelgeving om skaten op openbare plaatsen te verbieden en de toegang tot de skateparken te beheersen. Deze verscherpte regelgeving omvat onder meer een skatereglement dat het geoorloofd gedrag op en rond de skateparken beschrijft, een skatepass die toegang geeft tot de skateparken en ten slotte skatestewards die toezien op de skateparken.

Zowel de gerichtheid op het creëren van degelijk uitgebouwde skateparken als de klemtoon op een vrij uitgebreide controle op het ruimtegebruik door skaters lijken ons kenmerken van een skatebeleid dat samenhangt met *ruimtelijke segregatie* (vgl. Valentine, 1996; Zeiher & Zeiher, 1998; Malone, 2002) en *vereilanding* (vgl. Zeiher, 2002) als pedagogische ontwikkelingen. Ruimtelijke segregatie verwijst naar een ontwikkeling waarbij de sociale en ruimtelijke leefwereld van kinderen en volwassenen in steeds toenemende mate van elkaar gescheiden worden. Kinderen en jongeren krijgen hun eigen (speel)plekken in de overwegend volwassen publieke ruimte. De idee van ruimtelijke segregatie sluit aan bij de gedachte dat kinderen en jongeren beschermd moeten worden teneinde hun persoonlijke, sociale en culturele ontwikkeling te vrijwaren. Achter deze gedachte schuilt zowel de bezorgdheid om de risico's die kinderen in de publieke ruimte kunnen lopen als de vrees dat kinderen en jongeren belangrijke ordeverstoorers voor de publieke ruimte kunnen zijn (Karsten, 2002; Valentine, 1996; Harden, 2000). Insularisatie – of 'vereilanding' – verwijst naar de ontwikkeling waarbij kinderen en jongeren vandaag heel wat van hun tijd in duidelijk afgebakende entiteiten zoals hun huis, de sportclub, de muziekacademie, de kindercrèche doorbrengen en door hun ouders vaak van het ene naar het andere eiland dienen vervoerd te worden (Zeiher, 2002). Ruimtelijke segregatie en insularisatie vormen op zich de ruimtelijke vertaling van een omvattender pedagogische evolutie, namelijk de pedagogisering van de leefwereld van kinderen en jongeren. Concreet betekent dit dat de leefwereld van kinderen en jongeren in toenemende mate 'pedagogisch' geordend wordt, inclusief de ruimtelijke leefwereld (Depaepe, 1998). Kinderen verdwijnen uit het 'publieke' straatbeeld en krijgen eigen plekken die speciaal voor hen gecreëerd worden (vgl. Kassies, 1985). Hengst (2000) spreekt in deze van het bourgeois childhood script, een frame voor kinderen en jongeren, ontwikkeld en gecontroleerd door

de volwassen middenklasse. Dit script wordt gedragen door wat men de vertegenwoordigers van het breed maatschappelijk pedagogisch project zou kunnen noemen (leerkrachten, opvoeders, jeugdwerkers,...).

De pedagogiseringsbeweging en dus ook de idee van ruimtelijke segregatie is niet enkel ingegeven vanuit de belangen van kinderen en jongeren, maar ook vanuit de bescherming tegen overlast die jongeren in de publieke ruimte kunnen veroorzaken. Zeker in de maatschappelijke discussie rond skatende jongeren lijkt het behoud van de rust en anonimiteit van de publieke ruimte een belangrijke factor. Jongeren die skaten in de publieke ruimte zorgen op minstens twee manieren voor overlast in de publieke ruimte. Ten eerste doorsnijden skaters de *anonimiteit van de publieke ruimte als niemandsland*. Sennett (1977) argumenteerde reeds in 'The Fall of Public Man' dat de publieke ruimte veel van haar publieke functies verloren heeft. Intieme, geprivatiseerde interacties overheersen de publieke sfeer, waardoor de publieke ruimte steeds minder een context voor diversiteit en ontmoeting wordt. Mede als een gevolg van de functionele differentiatie van de publieke ruimte worden straten grotendeels gereduceerd tot transit zones die in functie staan van mobiliteit tussen functionele plaatsen. Ten tweede is de publieke ruimte steeds meer tot een *gecommercialiseerde ruimte* verworpen. De publieke functies worden in grote mate opgenomen door semi-publieke ruimtes. Plekken zoals shoppingcentra en bioscoopcomplexen vervullen weliswaar een aantal publieke functies, maar zijn in wezen privaat bezit. De toegang tot deze plaatsen is dus nooit volledig vrij en er gelden duidelijke regels met betrekking tot wat gewenst en toegestaan is. Bovendien impliceert de commercialisering van publieke ruimtes dat de interacties die er mogelijk worden gemaakt vooral van instrumentele waarde zijn. Mensen worden er in de eerste plaats aangesproken als consument. Ook steeds meer skateparken worden privaat uitgebaat, waardoor de toegang ertoe aan specifieke voorwaarden verbonden is.

Uitsluiting door angst en regelgeving

Hoewel de publieke ruimte voor veel skaters een belangrijk terrein vormt, ziet men skaters steeds meer als ongewenste gebruikers van de publieke ruimte. Vooral sedert skateboarding het voorbije decennium tot een ware rage is uitgegroeid, is het tot een belangrijk item voor lokale politieke overheden uitgegroeid. Skateboarding bekleedt daarbij een ietwat aparte plaats. Lokale overheden beschouwen het niet als een criminele activiteit zoals vandalisme of druggebruik, maar toch gaan met skating vaak tal van negatieve connotaties gepaard. Dit hangt sterk samen met het gegeven dat de skatecultuur expliciet het privatiseren van de publieke ruimte in vraag wil stellen. "The 'problem' of skating has been conflated with a 'problem' with young people in public spaces, reflecting a rise in fear of crime from the mid-twentieth century and referencing more general questions about public space and citizenship" (Stratford 2002, 193). Borden (1998) vergelijkt skaters op dit vlak met daklozen. "Like

the homeless, skateboarders occupy urban space without engaging in economic activity of interiors, to the annoyance of building owners and managers. As a result, the urban managers have declared skaters as trespassers, or cited the marks skateboarding causes as proof of criminal damage" (Borden 1998, 2). De aanleg van specifieke skateplekken die afgezonderd zijn van de stadscentra gaat dan ook gepaard met het actief uitsluiten van skaters uit de publieke ruimte. Deze ontwikkeling wordt vooral in de VS beschreven, maar ook in Vlaanderen merken we dat het jeugdbeleid er meer en meer op gericht is skaten te beperken tot speciaal aangelegde skateterreinen en –parken. De toegang tot deze parken is niet overal vrij, maar – zoals in Kortrijk – vaak gebonden aan specifieke gedragsregels, die niet het resultaat zijn van maatschappelijk debat, maar door een specifieke groep mensen bepaald worden.

De uitsluiting op basis van angst heeft betrekking op de perceptie van de *publieke ruimte als een onveilige omgeving*. De zogenaamde 'stranger-dangers' – de angst voor vreemden – en de toenemende verkeersonveiligheid zorgen ervoor dat ouders hun kinderen weghouden uit de publieke ruimte (Valentine & McKendrick, 1997). Recent Europees onderzoek toont bijvoorbeeld aan dat deze bezorgdheid vooral bij Belgische ouders sterk doorleeft in het bepalen van regels over het alleen laten buiten spelen van hun kinderen. Van de Belgische ouders geeft 28% er de voorkeur aan dat hun kinderen niet buitenshuis spelen, terwijl dat cijfer in de rest van Europa met een gemiddelde van 6% veel lager ligt. Het belangrijkste motief om de kinderen in huis te houden is voor ruim drie kwart van de ouders het gevaar op straat, hoofdzakelijk door ongevallen en vreemde mensen veroorzaakt (Tutt & Janssen, 2005). Tegelijkertijd toont onderzoek aan dat ook kinderen en jongeren zelf beïnvloed worden in hun ruimtegebruik door de perceptie van de publieke ruimte als een risicovolle omgeving (Harden, 2000). Om deze reden kunnen geïsoleerde skateparken aan de rand van stadscentra voor sommige kinderen en jongeren weinig interessant zijn. Onderzoek van Malone (2002) geeft bijvoorbeeld aan dat de afgelegen skateparken het onveiligheidsgevoel van vooral meisjes net verhogen door het gebrek aan sociale controle die er wel is in de publieke ruimte. Het skatepark verschijnt hier als een terrein voor de meest geoefende skaters – vooral oudere jongens. Andere kinderen en jongeren gaan ofwel niet naar de site of maken er slechts gebruik van als er controle was door anderen.

Methode

De opzet

Zoals aangegeven, streeft dit onderzoek uitdrukkelijk naar een integratie van het perspectief van skatende jongeren in de maatschappelijke en wetenschappelijke discussies over de wenselijkheid van formele en geïnstitutionaliseerde skateparken. Hiertoe werd gedurende vier maanden een participierend observatieonderzoek uitgevoerd bij een groep Kortrijkse skaters, gecombineerd met

gesprekken met sleutelinformanten en open interviews met skaters. De keuze voor een interpretatieve onderzoeksbenadering komt niet alleen voort vanuit het exploratieve karakter van het onderzoek, maar is ook ingegeven door de specificiteit van de onderzoekscontext. Zo was het ingang vinden in de Kortrijkse skatescène alleen al een samengaan van het contacteren van informanten, het verkrijgen van randinformatie en het op gang proberen brengen van een sneeuwbaaleffect. De eerste contacten ontstonden tijdens het bijwonen van een skateweekend, een afspraak die virtueel tot stand was gekomen via de website van enkele Kortrijkse skaters (www.wvskate.be). De respondenten waren vijftien jongeren tussen 15 en 18 jaar, waarvan dertien jongens en twee meisjes. We kozen voor een gericht samengestelde steekproef met maximale variantie (vgl. Patton, 1990). Dit betekent dat de groep skaters die aan het onderzoek heeft meegewerkt maximaal van elkaar verschillen, zodat de rang in mogelijkheden zo goed mogelijk gedekt wordt (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2001). De grootste groep skaters volgt een opleiding in het technisch secundair onderwijs (6), vijf jongeren komen uit het beroepssecundair onderwijs, drie uit het algemeen secundair onderwijs en een uit het hoger onderwijs. Zeven jongeren beoefenen het skaten reeds vier jaar of langer, vijf twee à drie jaar en drie geven aan nog maar recent met skaten begonnen te zijn. In de eerste groep zijn twee jongeren, een jongen en een meisje van 16 jaar, op een professionele wijze als skater actief. Voor de jongen betekent dit dat hij gesponsord wordt; voor het meisje dat zij samen met het Belgische skateteam aan verschillende wedstrijden participeert. Alle jongeren uit de onderzoeksgroep skaten veel, vaak drie tot vier keer per week. Dit gebeurt doorgaans op woensdagnamiddag, vrijdagavond, zaterdag en zondag. Slechts enkelen gaan ook op een gewone weekdag, na de schooluren, uit skaten.

Voor het interview werd gebruikgemaakt van een *open interviewschema*. Achteraf werden via e-mail nog bijkomende vragen aan de jongeren gesteld. De sleutelinformanten zijn drie mensen die nauw aansluiten bij het onderzoeksveld en belangrijke informatie bezitten om een genuanceerd en volledig antwoord te bieden op de onderzoeksvraag. Het gaat om een verantwoordelijke van de Kortrijkse Jeugddienst, de coördinator van het Expertisecentrum Skate, Blade, & Bike, en de voorzitter van de werkgroep Skate, Blade, & Bike². Via concrete praktische informatie en hun persoonlijke visie boden ze een andere kijk op het veld. Ten slotte bezochten we skateparken en lieten we tevens op de skaters in het straatbeeld. We gingen meeskaten en schonken aandacht aan de internetsites van de jongeren en aan die van de stad Kortrijk. De interviews en de participerende observatie waren nauw met elkaar verbonden. We spraken vaak af op skateparken of we namen het interview af terwijl de vrienden van de geïnterviewde iets verder aan het skaten waren.

Analyses

Het analyseren van de interviews en de gegevens uit de participerende observatie gebeurde door het ordenen van alle informatie onder zes verschillende thema's: persoonlijke gegevens, vriendschap, relatie met volwassenen, de houding tegenover skatecultuur, het aspect ruimte en de motivatie tot skaten. Hierbij werd telkens per respondent gewerkt. Op die manier was het mogelijk een overzichtstabel te creëren waarin zowel per respondent als per thema de belangrijkste onderzoeksresultaten konden worden opgesteld (cfr. de kwalitatieve datamatrix, Driessens, 1994). Voor de analyse van de onderzoeksdata zijn vooral het werk van Massey (1995) en dat van Woolley & Johns (2001) inspirerend geweest. Het vertrekpunt is de idee dat elke ruimte een fysieke, sociale, culturele en historische ruimte is (Massey, 1995). Wanneer we dit proberen vertalen naar het ruimtegebruik van skaters betekent dit dat een aantal dimensies kunnen onderscheiden worden. De functionele dimensie duidt op het opzet van de ruimte. Zo heeft een skatepark de expliciete bedoeling om er te skaten. De fysieke dimensie verwijst naar de fysieke ervaring van ruimte. Zo kan een ruimte een goede gladde grond bezitten om er te skaten. De sociale dimensie betreft die elementen die verwijzen naar de sociale contacten die verwacht worden en hoe deze ervaren worden. Het gaat om de ontmoetingsfunctie van een bepaalde plaats. De culturele dimensie tenslotte omvat de emotionele waarde van een plek voor een persoon of groep, de mate waarmee men zich met een plek verbonden voelt. Onderzoek van Woolley en Johns (2001) formuleert deze dimensies in termen van criteria die skaters bij het selecteren van skatespots hanteren. Vier criteria komen daarbij naar voor: *toegankelijkheid*, *'trickability'*, *compatibiliteit en sociabiliteit*. Toegankelijkheid slaat op het feit dat een skatespot centraal gelegen en dus gemakkelijk bereikbaar moet zijn. 'Trickability' verwijst naar de mate waarin de 'plek' een diversiteit aan skatetrucks toelaat. Compatibiliteit betekent dat de skateplek ook voor niet-skaters betekenis kan hebben en sociabiliteit tenslotte omvat de mogelijkheden die de skateplek tot gezellig samen rondhangen biedt. Deze vier criteria geven duidelijk aan dat skaten samenhangt met de vorming van een sociale en culturele identiteit en bijgevolg ook andere dan louter sportieve ontwikkelingsmogelijkheden creëert.

Resultaten

Drie groepen skaters

Ons onderzoek toont aan dat skatende jongeren zich op heel diverse manieren tot de publieke ruimte verhouden en al naargelang daarvan meer gewicht en belang aan bepaalde criteria gaan toekennen dan aan andere.

De jongeren uit de onderzoekspopulatie zoeken hun skateplezier hoofdzakelijk in twee door de stad Kortrijk opgerichte skateparken, namelijk 'De Warande' en de 'Luxaplast'. Daarnaast bezoeken velen regelmatig het commercieel

uitgebate skatepark 'Zumiez'. Al deze skateparken liggen buiten de eigenlijke stadskern. Daarnaast skaten sommige jongeren ook in openbare ruimtes, door hen vaak 'spots' of 'streetspots' genoemd. Alle respondenten geven aan dat de meerderheid van de skaters elkaar kent. Dit wil niet zeggen dat er altijd persoonlijke contacten zijn, maar de jongeren begroeten elkaar wel. Voor skaters is gezien worden door anderen uit het skatemilieu erg belangrijk. Niet alleen leer je skaten door anderen gade te slaan, maar je krijgt ook veel bevestiging en waardering uit de groep als je een 'trick' tot een goed einde brengt. Video, film en fotograferen maken dan ook volop deel uit van de skatecultuur. De jongeren nemen frequent foto's van elkaars 'tricks' en maken samen videofilmpjes. 'Tricks' worden zo een vastgelegde act, iets voor de eeuwigheid dat hen niet meer kan ontnomen worden. De Kortrijkse skaterscultuur is volgens de jongeren geen gesloten subcultuur die een duidelijk herkenbare groep vormt. Zo zijn er binnen de groep relatief grote verschillen wat kledingsstijl en muziekvoorkeur betreft. Wel profileert de groep skaters zich tegenover "de klakskes", een andere jongerensubcultuur in de Kortrijkse regio die een grote voorkeur voor Technomuziek als centraal kenmerk heeft. "De klakskes" beschouwt men als tegenpool voor alles waar de skaters voor staan. In die zin lijkt het dat de skatende jongeren uit de onderzoeksgroep heel duidelijk kunnen aangeven wat ze niet zijn, maar veel moeilijker wie ze wel zijn.

Op basis van de plaatsen waar jongeren skaten en op basis van de verschillende betekenissen die ze aan deze plaatsen verlenen, is het mogelijk uit onze onderzoeksdata drie groepen skaters te onderscheiden: *de parkskaters*, *de streetskaters* en *de pleinskaters*. Bij deze indeling geldt een belangrijke kanttekening. Zoals bij elke typologie gaat het om een reductie van een complexe sociale werkelijkheid voor theoretische doeleinden. Een individuele skater is niet zomaar exclusief onder te brengen in één bepaald profiel. Veeleer leunt een jongere meer aan bij de ene of bij de andere groep skaters.

De parkskaters

Parkskaters skaten hoofdzakelijk in parken. Met 'parken' bedoelen we formele plaatsen gecreëerd om te skaten. Het zijn formele jeugdruimtes, waarbij de parkskater de gewoonte heeft meerdere parken te bezoeken. Skateparken zijn 'places for children' (Rasmussen, 2004). In skateparken vertoeven er doorgaans meer jongeren dan op een 'spot' of op een 'plein'. De parken bieden deze groep skaters een aantrekkelijke combinatie van ontmoetingsplek en sportinfrastructuur. Parkskaters hebben geen band met een bepaalde plek, wel met bepaalde personen die ze er treffen. Ze gaan regelmatig naar de parken zonder vooraf af te spreken met andere vrienden.

"- Heb je een band met de Luxa?"

"Ja, eigenlijk wel, het is zo een beetje van ... Alléé, als je naar daar gaat, ... Iedereen die daar zit zegt zo van `Yo, Yo, Yo`, iedereen ken je een beetje. Het is een hechte groep die daar altijd zit." ...

"- Als je ernaartoe gaat, gebeurt het dan veel dat je gewoon vertrekt en dan wel ziet wie er zit?"

"Ja. Dat gebeurt veel."

"- Het is niet zo dat je steeds afspreekt?"

"Nee, eigenlijk meestal gewoon gaan, en je ziet dan wel wie er zit."

De skaters in de skateparken kennen elkaar, maar vaak niet persoonlijk. Park-skaters genieten van het comfort dat een skatepark schenkt. Alles is er perfect gebouwd en leent zich ertoe om bepaalde 'tricks' uit te voeren. Ze aanzien parken als veel veiliger om te skaten dan het openbare domein. Daarnaast kunnen ze zich voldoende uitleven in een skatepark en bezitten ze niet de uitdrukkelijke behoefte om op het openbaar domein te skaten. Het zijn dikwijls ook niet de beste skaters. Zij vinden een park moeilijk genoeg. Vooral jongere skaters (12-15 jaar) en jongeren die nog niet lang skaten, behoren tot deze groep.

De streetskaters

Deze jongeren maken functioneel gebruik van de ruimte, ze skaten liefst in het openbare domein. Ze prefereren straten omdat die een moeilijkheidsgraad bezitten die ze niet aantreffen in een 'opgebouwd' park. Complexe en diverse omgevingen genieten de voorkeur. Voor streetskaters zijn parken expliciet geschapen ruimte. Hierdoor veronderstelt een park weinig innovatie. Parken beperken de vrijheid door een bepaalde structuur op te leggen.

"In een skatepark ben je gebonden aan een bepaald parcours."

"- Aan de structuur?"

"Ja, aan de structuur van het park zelf. Zoals aan de Luxaplast, je kan daar niet in het midden gaan skaten, je moet heel de straat uitdoen. Op straat kan je gaan waar je wilt."

Streetskaters hebben geen band met een specifieke plaats. Ze bekijken de stad vanuit de ogen van een skater. Niet poëtisch maar fysiek. Trappen, banken, borduren, blokken ... worden beoordeeld op hun 'skate-waarde'. Het jargon van skaters laat zien hoe de stad wordt gezien als een 'zee' en hoe de metaforen van water, golven en zee de stenen ruimte van de stad van nieuwe betekenissen voorzien (Borden, 2001). Deze jongeren komen niet samen op een bepaalde plaats maar spreken op voorhand af met kameraden om 'spots te checken'. Dit houdt in dat ze zich gedurende een bepaalde tijd van de éne 'spot' naar de andere verplaatsen. Streetskaters vinden het leuk om op zoveel mogelijk verschillende plaatsen 'tricks' te doen. Het vinden van een goede plek maakt voor hen een deel van de uitdaging. Zich kunnen onderscheiden van anderen, door een spot te ontdekken, is belangrijk. Het feit dat niet iedereen deze spot betreedt en dat de plek heel even het symbolische bezit is van de skater, verduidelijkt het speciale van een 'streetspot'. Zonder dat ze weliswaar de 'spot' als persoonlijke plek willen behouden. Het gaat om de ontdekking. Hierdoor ben je creatiever dan de anderen. Op zoek gaan, maakt deel uit van de sport.

“Skaten gaat om dingen doen die nog niet gedaan zijn, en in een park is alles al gedaan. Bijna alles, je moet op zoek naar uitdagingen, naar nieuwe dingen die mensen nog niet hebben gezien.”

Een belangrijke opmerking bij deze groep skaters is dat zij heel sterk de intentie uiten om op ‘streetspots’ te skaten, maar vaak op deze plekken weggestuurd worden en bijgevolg toch in parken terecht komen. Straten genieten hun duidelijke voorkeur, maar vaak worden zij door andere gebruikers hierin tegengewerkt.

“En dat gebeurt dan wel dat ze de politie bellen en dat ze met een paraplu smijten naar ons, zo een dingen.” ...

De pleinskaters

De pleinskaters hebben een volledige andere manier van omgaan met ruimte en publiek domein. Deze jongeren hebben een emotionele band met een bepaalde plek. De ruimte krijgt betekenis vanuit een culturele dimensie. Ze gaan naar deze plaatsen zonder op voorhand af te spreken. Als ze er aankomen, kennen ze de jongeren die zich op de plaats bevinden.

Vooraf de ‘plek’ is belangrijk, niet zozeer het skaten. Het is hun ‘hangplek’ waar ze veel vrije tijd doorbrengen. Skaten is een manier om op een actieve wijze de tijd in te vullen. Op de vaste plek is namelijk altijd wel iemand te vinden. Afspraken maken wordt hierdoor overbodig. Toch is voor de pleinskaters, die steeds naar dezelfde plaats terugkeren, de kans om te verleggen belangrijk. Deze hangplekken bevinden zich in de ecologische nabijheid van de jongeren. Ze hoeven geen lange afstanden af te leggen. Het betreft een plein, park of straat in de eigen buurt.

Skaters en ruimtelijke segregatie

In ons onderzoek bij skaters in Kortrijk, peilden we naar de houding van de bevroegde jongeren tegenover de beschreven beleidsontwikkelingen. Enerzijds verwezen deze jongeren naar de uitbreiding van de skateinfrastructuur als een positieve ontwikkeling, anderzijds ondervonden ze dat ze steeds minder toegelaten worden op openbare plaatsen. Vooral de parkskaters – maar in mindere mate ook de andere skaters – beschouwen de geconstrueerde ruimten als aangename plaatsen waar ze samen jong kunnen zijn met leeftijdsgenoten. De aanleg van skateparken ervaren ze als een erkenning van hun activiteit en van hun aanwezigheid in de stad. Het zijn technisch goed uitgeruste plaatsen waar ze op een veilige en legitieme manier kunnen skaten zonder ongenoegen op te roepen bij andere stadsbewoners. De jongeren willen zelf geen irritatie veroorzaken en zien een skatepark vaak als een goede oplossing voor alle partijen. Anderzijds verwijzen sommige skaters – voornamelijk streetskaters en pleinskaters – naar de afgenomen tolerantie voor hun aanwezigheid op openbare plaatsen. Voor streetskaters heeft de straat een aantrekkelijke complexiteit die uitdagender is dan een park. De op-

richting van skateparken wordt door hen grotendeels ervaren als een inperking van hun persoonlijke vrijheid. Ze voelen zich niet langer welkom in de publieke ruimte. Toch verzetten ze zich niet tegen deze skateparken. Ze ervaren deze parken als geen gewenste, maar wel een onvermijdelijke ontwikkeling.

“- Vind je het goed dat Kortrijk zoveel parken opricht?”

“Ja, ik moet het wel goed vinden. Het is logisch dat we het goed vinden. Moesten we het niet hebben dan zou het echt wel heel saai zijn hier in Kortrijk. In sommige steden, als Gent en Brussel, als je daar buiten komt, kan je overal gaan skaten, er zijn overal plekken waar je echt heel goed kan skaten. Wij moeten het stellen met die parken.”

Ook pleinskaters hebben een gemengde houding tegenover de beleidsontwikkelingen. De aantrekkelijkheid van informele skatespots ligt voor hen niet zozeer in de technische complexiteit, maar wel in de ervaring van een eigen plek te hebben. Sommigen onder hen zouden dan ook niet meer skaten indien er op ‘hun’ plein een skateverbod zou komen. De ontwikkelingen in het skatebeleid in Kortrijk lijken dus vooral tegemoet te komen aan de situatie van de groep die we hebben beschreven als de parkskaters, en minder aan de andere groepen.

Discussie en conclusie

In deze bijdrage hebben wij proberen vorm geven aan een pedagogisch perspectief op hoe skaters zich tot de publieke ruimte verhouden. Dit pedagogisch perspectief wordt daarbij niet zozeer vanuit een individueel pedagogisch of ontwikkelingspsychologisch referentiekader ingevuld, maar wel vanuit een benadering van kinderen en jongeren als sociale en culturele actoren. Kinderen en jongeren zijn lange tijd vooral vanuit een essentialistisch perspectief gedacht. Dit essentialisme vormt de kern van zowel de ontwikkelingspsychologie van Piaget als de socialisatietheorie van Parsons. Aan beide theorieën ligt een min of meer zelfde kindbeeld ten grondslag. Het kind verschijnt hier als een nog niet wezen dat gewillig de fasen binnen zijn ontwikkeling doorloopt of zich gemakkelijk laat inpassen in de bestaande sociale systemen. Niet het kindzijn of de kindfase op zich wordt als waardevol beschouwd, maar deze wordt steeds bekeken vanuit het perspectief van de volwassenheid. De kind- en jeugdfase is in die zin niet meer dan een overgangsfase. Ontwikkeling als leidend concept om kinderen en jongeren vorm te geven, is in de eerste plaats binnen de ontwikkelingspsychologie zelf reeds grondig gethematiseerd en geproblematiseerd (Morss, 1996; Canella, 1997). De geformuleerde kritieken op het ontwikkelingsparadigma leidden uiteindelijk tot het tot stand komen van een nieuw paradigma binnen de kindzijnstudies, het paradigma van de Sociology of Childhood (Jenks, 1996; James & Prout, 1997). In het kader van deze bijdrage zijn twee elementen uit dit nieuwe paradigma van fundamenteel belang. Vooreerst is er de idee dat de sociale relaties en culturen van kinderen en jongeren op zich de moeite waard zijn om te bestuderen, onafhankelijk van het perspectief en de bekommernissen van volwassenen. Daarnaast is er de (intussen reeds empirisch veelvuldig

geïllustreerde) stelling dat kinderen en jongeren actief zijn in het zelf vorm geven van hun sociaal en cultureel leven, het leven van diegenen waarmee ze samenleven en de samenleving waarbinnen ze vertoeven. Ook in ons onderzoek, hoe beperkt ook in reikwijdte, menen wij het belang van beide uitgangspunten duidelijk aangetoond te hebben. Tegelijkertijd noopt het onderzoek tot bescheidenheid. Door de aandacht voor de perspectieven van skaters op de ontwikkelingen in het Vlaamse skate- en jeugdbeleid hebben wij een aanzet willen geven tot een *pedagogische onderzoeksagenda naar skaten*. Verder onderzoek onder de vorm van zowel belevingsonderzoek (bijvoorbeeld de vraag naar hoe verschillende groepen skaters zich tegenover elkaar verhouden) en onderzoek naar de sociale positie van skaters in de samenleving is uiteraard noodzakelijk.

Wij maakten in deze bijdrage onderscheid tussen parkskaters, streetskaters en pleinskaters. De eerste groep zijn vooral jonge skaters die skateparken boven het openbaar domein verkiezen. Streetskaters hebben een duidelijke voorkeur voor het openbaar domein en kenmerken zich door een voortdurende zoektocht naar nieuwe skatespots. Pleinskaters tenslotte hechten vooral belang aan de plek op zich en de kansen op sociale contacten die deze plek biedt, eerder dan aan het skaten als activiteit op zich. De situatie van de pleinskaters toont aan dat skaten meer is dan een sportieve activiteit waarvoor uitdagende infrastructuur moet gecreëerd worden. Skaten is ook en vooral een sociaal en cultureel gebeuren dat sterk voortbouwt op de ontmoetingswaarde van publieke ruimtes. Skaters zijn zichtbaar aanwezig in en maken zichtbaar gebruik van de stedelijke publieke ruimte. Deze eerste twee criteria verwijzen dus naar de materiële eigenschappen van de omgeving. Vooral deze twee laatste criteria zijn belangrijk in het licht van de eerder besproken dominante constructie van de publieke ruimte. Zowel 'sociability' als 'compatibility' verwijzen immers naar skaten als een sociaal en cultureel gebeuren. 'Sociability' als criterium toont aan dat skaten vanuit het perspectief van jongeren zelf nooit gereduceerd kan worden tot enkel een sport of een activiteit op zich, maar dat het ook een vorm is van sociaal handelen waarin een bepaalde betekenis wordt gegeven aan de interacties binnen de groep en tussen de groep en de ruimere gemeenschap waarbinnen deze zich bevindt. Skaten draagt bij tot een bepaalde sociale en culturele identiteit en creëert op die manier ook andere ontplooiingsmogelijkheden dan enkel de sportieve. Ook uit het onderzoek in Kortrijk blijkt dat de aanwezigheid van peers belangrijk is. Wie alleen skate, mist de steun, de aanmoediging en de motivering vanuit de groep. Sommige skaters vinden bijvoorbeeld de waardering van de groep, wanneer ze een trick op een goede manier beëindigen uiterst belangrijk. Voor andere skaters is vooral de onderlinge verbondenheid en het wederzijds respect die ze uit de groep halen belangrijk. Compatibility als criterium toont aan dat niet alle skatende jongeren noodzakelijk goed uitgeruste plekken prefereren die geïsoleerd worden van de rest van de publieke ruimte, maar het skaten voor sommigen bij voorkeur geïntegreerd in de publieke ruimte plaatsvindt. Ons onderzoek toont aan dat een aantal skaters liever niet door anderen gezien wordt, omdat ze ervaren dat volwassenen slechts zelden waar-

dering hebben voor hun aanwezigheid. Anderen vinden het juist aangenaam dat anderen delen in hun bezigheid. Het draagt bij tot een hogere waardering van het skaten en bovendien ervaart men het als een deel van de sport om te kunnen tonen wat men kan.

Skaten speelt dus een belangrijke rol in de sociale en culturele ontplooiing van sommige kinderen en jongeren. Zoals aangegeven vervullen kinderen en jongeren hierin zelf een actieve rol, wat impliceert dat een veelheid aan betekenissen aan het skaten en de eigen skatecultuur worden toegekend. Voor de streetskaters en de pleinskaters uit ons onderzoek zien we hoe deze betekenissen vaak haaks staan op hoe vanuit het beleid over de organisatie van de publieke ruimte in het algemeen en de plaats daar binnenin van skaters in het bijzonder wordt nagedacht. Een beleid dat hoofdzakelijk steunt op de creatie van skateparken aan de rand van de stad, komt in deze onvoldoende tegemoet aan alle groepen skaters. Meer nog, door de impliciete aanname van ruimtelijke segregatie als basis van het beleid, lijken sommige groepen skaters gemarginaliseerd te worden. Is elke skateramp dan een ramp? Helemaal niet, want het is duidelijk dat deze infrastructuur aan de noden van een bepaalde groep skaters tegemoet komt. Het uitbouwen van een skatebeleid behelst evenwel meer dan een denken over infrastructuur. Zijn denken laten uitdagen door hoe bepaalde groepen skaters de dominante constructie van de publieke ruimte voortdurend in vraag stellen lijkt ons daarbij minstens even belangrijk. Het maakt het skatebeleid tot een pedagogisch thema bij uitstek.

Noten

- 1 Kortrijk is een van de dertien centrumsteden in België (West-Vlaanderen) en telt ongeveer 75.000 inwoners.
- 2 Het Vlaams Expertisecentrum Skate, Blade & Bike adviseert steden en gemeenten bij het plannen, bouwen en beheren van skate voorzieningen. Meer info is terug te vinden op www.abubaca.be.

Literatuur

- Baarda, D., De Goede, M. & Teunissen, J. (2001). *Basisboek kwalitatief onderzoek: praktische handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen: Stenfert Kroese.
- Borden, I. (May 1998). An affirmation of urban life: skateboarding and socio-spatial censorship in the late twentieth century city. *ARCHIS – Architecture, City, Visual Culture*. www.archis.org
- Borden, I. (2001). *Skateboarding, space and the city*. Oxford: Berg.
- Canella, G. (1997). *Deconstructing Early Childhood Education: social justice and revolution*. New York: Peter Lang.
- Depaepe, M. (1998). *De pedagogisering achterna: aanzet tot een genealogie van de pedagogische mentaliteit in de voorbije 250 jaar*. Leuven: Acco.
- Driessens, K. (1994). Kwalitatief onderzoek in het welzijnswerk. *Tijdschrift voor Welzijnswerk*, 18 (173), 5-13.

- Harden, J. (2000). There's no place like home. The public/private distinction in children's theorizing of risk and safety. *Childhood-a Global Journal of Child Research*, 7(1), 43-59.
- Hengst, H. (2000). Children's culture(s) in consumer societies. In B. Van den Bergh & J. Van den Bulck (Eds.), *Children and Media: Multidisciplinary Approaches*. Leuven: Garant.
- James, A. & Prout, A. (Eds.). (1997). *Constructing and Reconstructing Childhood. Contemporary Issues in the Sociological Study of Childhood (2nd edition)*. London: Falmer Press.
- Jenks, C. (1996). *Childhood*. London & New York: Routledge.
- Karsten, L. (2002). Mapping childhood in Amsterdam: the spatial and social construction of children's domain in the city. *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geografie*, 93(3), 231-241.
- Kassies, J. (1985). Speeltuinwerk, al tachtig jaar. *Jeugd en Samenleving*, 15, 193-200.
- Knox, C.L., Comstock, R.D., McGeehan, J. & Smith, G.A. (2006). Differences in the risk associated with head injury for pediatric ice skaters, roller skaters, and in-line skaters. *Pediatrics*, 118 (2), 549-554.
- Macdonald, D.J.M., McGlone, S., Exton, A. & Perry, S. (2006). A new skatepark: the impact on the local hospital. *Injury-International Journal of the Care of the Injured*, 37 (3), 238-242.
- Malone, K. (2002). Street life: Youth, culture and competing uses of public space. *Environment and Urbanization*, 14(2), 157-168.
- Massey, D. (1995). The conceptualization of place. In D. Massey & P. Jess (Eds.), *A place in the world?: Places, cultures and globalization* (pp. 215-239). Oxford: Oxford University Press.
- Morss, J.R. (1996). *Growing Critical. Alternatives to developmental psychology*. London & New York: Routledge.
- Owens, P. E. (2001). Recreation and restrictions: Community skateboard parks in the United States. *Urban Geography*, 22(8), 782-797.
- Patton, M.Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. Newbury Park, CA: Sage.
- Sennett, R. (1977). *The fall of public man*. New York: Knopf.
- Steffens, F., & Cuyvers, R. (2003). Woonomgeving en publiek domein. Een zoektocht naar succesfactoren voor het ontwerpen van woonomgevingen en publieke ruimten voor vitale en leefbare steden. In F. De Rynck (Ed.), *De eeuw van de stad. Over stadsrepublieken en rastersteden. Voorstudies* (pp. 305-320). Brugge: Die Keure.
- Stratford, E. (2002). On the edge: a tale of skaters and urban governance. *Social & Cultural Geography* 3(2), 193-206.
- Tutt, F., & Janssen, W. (2005). *The Duracell European Toy Survey 2005*. NPD Eurotoys.
- Valentine, G. (1996). Children should be seen and not heard: The production and transgression of adults' public space. *Urban Geography*, 17(3), 205 - 220.
- Valentine, G., & McKendrick, J. (1997). Children's outdoor play: exploring parental concerns about children's safety and the changing nature of childhood. *Geoforum*, 28(2), 219-235.
- Woolley, H. (2003). Excluded from streets and spaces? [Electronic Version]. Sheffield Online Papers in Social Research. Retrieved 01/12/2006 from <http://www.shef.ac.uk/socstudies/shop>
- Woolley, H., & Johns, R. (2001). Skateboarding: the city as a playground. *Journal of Urban Design*, 6(2), 211-230.
- Zeicher, H. (2002). Shaping daily life in urban environments. In P. Christensen & M. O'Brien (Eds.), *Children in the city – Home, Neighbourhood and Community*. Routledge Falmer.
- Zeicher, H. J., & Zeicher, H. (1998). *Orte und Zeiten der Kinder. Soziales leben im Alltag von Grossstadtkindern*. München: Juventa Verlag.
- Zell, J. (2006). Pipe Dream. *Landscape Architecture*, 11 (3), 88-93.